

İlgili Kanun / Madde
4857 S. İşK/4

T.C
YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2022/9-667

Karar No. 2023/148

Tarihi: 01.03.2023

●DENİZ İŞ KANUNU KAPSAMINA GİREN İŞLER
●DENİZ İŞ KANUNA GÖRE İŞÇİ

ÖZETİ: 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 1 inci maddesinin birinci fıkrası da Kanun'un uygulama alanını belirlemiş ve denizlerde, göllerde, akarsularda Türk bayrağını taşıyan ve yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde iş sözleşmesiyle çalışan gemiadamları ve bunların işverenleri hakkında Kanun'un uygulanacağını belirtmiştir. Ayrıca maddenin devam eden fıkrasında da gemi belirtilen tonajda olmasa da aynı işverene ait gemilerin grostinatolarının toplamı yüz veya daha fazla olduğunda ya da işverenin çalıştırdığı gemiadamı sayısı beş veya daha fazla bulunduğu takdirde geminin yine 854 sayılı Kanun kapsamına gireceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan 04.07.2008 tarihli ve 30468 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 698 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye kadar Bakanlar Kuruluna, sonrasında ise Cumhurbaşkanına ekonomik ve sosyal koşullar gerekli kılıyorsa kapsam dışında bulunan gemileri kanunun uygulama alanına alma yetkisi verilmiştir.

Bu genel açıklamalardan hareketle bir kişiye 854 sayılı Kanun'un uygulanabilmesi için; çalışanın gemiadamı olması, iş sözleşmesi ile çalışması, Türk Bayrağı taşıyan gemide çalışması, çalışılan gemi tonajının yüz ve daha yukarı olması, bağlı olduğu işverene ait birden fazla gemi söz konusu ise gemilerin toplam tonajlarının yüz ve daha yukarı olması veya işverenin çalıştırdığı gemiadamı sayısı beş veya daha fazla olması gerekir (Bedük, s.39).

Ayrıca, ticaret amacı gütmeyen özel yat veya kotra gibi gemiler ile deniz araçlarının da Kanun'un kapsamında sayılması gerekmektedir. Bundan başka spora, eğitim ve öğretime tahsis edilen gemilere de 854 sayılı Kanun

uygulanacaktır. (Ünal Narmanlıoğlu, Ankara, Yeniden Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, 1994, s.80).

Deniz İş Kanunu'nun 27 nci maddesinde 26 ncı maddede belirtilen iş süresine ilişkin hükümlere tâbi olmayanlar arasında "*asli görevleri can, mal ve gemi kurtarma olan kurtarma gemilerinde çalışan gemiadamlarının*" belirtilmiş olması yine 36 ncı maddesinde ikamet yerleri ve işe hakkında uygulanacak yönetmeliğın *römorkörler* hakkında uygulanmayacağıının belirtilmiş olması dikkate alındığında Kanun'un bu şekilde bazı maddeler için istisna tuttuğu römorkaj, kurtarmayardıım gibi işleri yapan gemiler ile bu işleri yapan gemi adamlarının da 854 sayılı Kanun'a tabi olduğunu söylemek mümkündür.

DAVA: Taraflar arasındaki işçilik alacağı davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünöldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin davalıya ait işyerinde 16.02.1998 tarihinden beri gemiadamı olarak görev yapmakta olduğunu, müvekkilinin üyesi olduğu Türkiye Denizciler Sendikası (Sendika) ile davalı arasında imzalanan toplu iş sözleşmesi gereği her altı ayda bir ücret zammı yapıldığını, fazla çalışma ve resmî tatil ücretlerinin % 25 zamlı olarak hesaplanmak suretiyle ücret bordrosuna yansıtılarak ödendiğini, ancak 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 402 nci maddesinin birinci fıkrası ve 4857 İş Kanunu'nun (4857 sayılı Kanun) 41 inci maddesinin ikinci fıkrası gereği fazla çalışma ücretinin en az % 50 zamlı saat ücreti üzerinden hesaplanmasının öngöröldüğünü, Toplu İş Sözleşmesinin 111 inci maddesinin (a) bendinde de fazla çalışma ücretinin yüzde elli zamlı ödeneceğinin ve 110 uncu maddesinde fazla çalışmaya esas bir saatlik ücretin gemiadamları için 1/208 esası üzerinden tespit edileceğinin belirtildiğini, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 20.11.2018 tarihli ve 2015/27849 Esas, 2017/14749 Karar sayılı kararında fazla çalışma ve resmî tatil günlerinde yapılan çalışmaların ücretlerinin

gemiadamları için de % 50 zamlı olarak hesaplanması gerektiği yönünde karar verildiğini, 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun (854 sayılı Kanun) 48 inci maddesinde bu kanun hükümlerinin daha elverişli menfaat sağlayan Kanun veya toplu iş sözleşmesinin uygulanmasına engel olmayacağını, daha sonra yürürlüğe giren ve daha üstün haklar tanıyan kanunun müvekkili lehine uygulanarak fazla çalışma ücretlerinin % 50 zamlı saat ücreti üzerinden hesaplanması gerektiğini ileri sürerek fark fazla çalışma ücreti alacağını davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; zamanaşımı süresinin dolduğunu, talep edilen alacaklara kanuni faiz uygulanması gerektiğini, davacının toplu iş sözleşmesi kapsamında 854 sayılı Kanun'a tâbi gemiadamı olarak makinistlik yaptığını, davacıya Toplu İş Sözleşmesinde belirlenen oran esas alınarak fazla çalışma ücreti ödendiğini, dava konusu olaya özel kanun niteliğinde olan 854 sayılı Kanun'un uygulanması gerektiğini, gemiadamının çalışma koşullarının farklılık arz ettiğini ve çalışma usullerinin ulusal ve uluslararası kurallar ile 854 sayılı Kanun'a göre belirlendiğini, 854 sayılı Kanun'da boşluk olması hâlinde 6098 sayılı Kanun'un hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerinin kıyasen uygulanması gerekmele birlikte 854 sayılı Kanun'da fazla çalışmaya ilişkin açık hüküm bulunduğunu, öte yandan genel kanun niteliğinde olan Türk Borçlar Kanunu'nun 402 nci maddesinin gerekçesinde sadece 4857 sayılı Kanun'dan bahsedildiğini, genel kanunun özel kanun hükmünü bertaraf etmesinin ancak kanun koyucunun amacını açık ve net olarak ortaya koyması hâlinde mümkün olacağını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 13.01.2020 tarihli ve 2019/340 Esas, 2020/56 Karar sayılı kararı ile 857 sayılı Kanun'un "*İstisnalar*" başlıklı 4 üncü maddesinin (a) bendinde deniz taşıma işlerinde bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağını belirtildiği, bu maddeye göre de deniz taşıma işinin söz konusu olmadığı hâllerde gemide çalışılsa bile 4857 sayılı Kanun'un uygulanacağı, bir gemiadamının Deniz İş Kanunu kapsamına girmesi için deniz taşıma işinde çalışması gerektiği, deniz taşıma işinin ise yolcu, hayvan veya eşyanın deniz veya iç sularda bir noktadan diğer bir noktaya taşınması faaliyeti olarak anlaşılması gerektiği, dosyada mevcut davalının Ana Statüsü'nün 4 üncü maddesinde belirtilen faaliyet konuları içerisinde deniz taşıma işinin sayılmadığı, davalının faaliyetlerinin seyir emniyeti ve güvenliği, can kurtarma, kılavuzluk, römorkörcülük, palamar, batık çıkarma, balıkadam, seyir emniyetine yönelik arama hizmetleri vb. konularda tekel şeklinde faaliyette bulunmak olarak sayıldığı, ayrıca davalıya ait gemilerde çalışanların uzun seferlere çıkmadığı, 854 sayılı Kanun'un özel bir kanun olarak 4857 sayılı Kanun'dan ayrı özel hükümler içermesinin gemi taşıma işinde çalışan gemiadamlarının aylarca hatta bazen bir yıl boyunca seferde olmalarından kaynaklandığı, davalı çalışanlarının uzun

seferlere çıkacak şekilde bir çalışmalarının olmaması nedeni ile 854 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmelerinin de kanunun ihdas edilme nedeni ile bağdaşmadığı, sonuç itibari ile davalı nezdinde çalışanların 4857 sayılı Kanun kapsamına girdiklerinin sabit olduğu, bu durumda 854 sayılı Kanun ile daha sonra yürürlüğe giren 6098 sayılı Kanun arasında hangi kanunun uygulanacağı yönünde bir tartışmanın davalının faaliyetleri nazara alındığında gerekli olmadığı, 4857 sayılı Kanun kapsamında kalan durumlarda 6098 sayılı Kanun hükümlerinin değil 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağını açık olduğu, 4857 sayılı Kanun'da her bir saat fazla çalışma için verilecek ücretin normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi sureti ile ödeneceğinin düzenlendiği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 24.06.2021 tarihli ve 2020/2654 Esas, 2021/1379 Karar sayılı kararı ile oy çokluğu ile davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine oy çokluğu ile karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; *"...Açıklanan sebeplerle; somut uyumsuzluk bakımından, Deniz İş Kanunu'nun 28. maddesinde yer alan açık düzenleme karşısında fazla çalışma ücretinin% 25 zamlı ücretten hesaplanması gerektiği, sonradan yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nun 402. maddesinin Deniz İş Kanununa tabi çalışanlar açısından uygulanamayacağı emi adamının fazla çalışma ücretinin % 25 zamlı olarak hesaplanarak hüküm altına alınması gerektiği anlaşıldığından fazla çalışma ücretlerine dair fark taleplerin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabule dair hüküm kurulması hatalıdır.*

Diğer yandan; dava, Dairemizin önceki tarihli kararı doğrultusunda karara bağlanmış olsa da; Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin kapatılması üzerinde yeniden oluşan Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin Eylül 2020 tarihinde aldığı ilke kararı doğrultusunda Deniz İş Kanunu'na tabi işçiler bakımından fazla çalışma ücreti alacağının % 50 zamlı hesaplanması talebinin reddi gerekeceğinden sözü edilen reddin dolayı davalı yararına avukatlık ücreti ve yargılama giderine hükmedilmemesi gerektiği de gözetilmelidir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davanın kabulüne karar verilmesinin nedeninin 854 sayılı Kanun ile daha sonra yürürlüğe

giren 6098 sayılı Kanun arasında hangi kanunun uygulanacağı tartışmasında 6098 sayılı Kanun'un uygulanmasının gerektiği sonucuna ulaşılmaması olmadığı, 4857 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) bendinde yazılı istisnalar arasında yer almayan davalı işyeri çalışanların bu sebeple 854 sayılı Kanun'a tabi olmayıp 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına girmeleri olduğu, davalı işyerinde deniz taşıma işi yapılmadığı, deniz taşıma işinin yapılmadığı hâllerde ise gemide çalışma söz konusu olsa dâhi 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiği, bu yönde bir değerlendirme yapılmadan kararın bozulduğu gerekçesiyle önceki hükümde direnilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davalı vekilince temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili, müvekkilinin asli görevlerinin can, mal ve gemi kurtarma olduğunu, bu görevi yapmak için de gemisi ve bu gemilerde çalıştırdığı gemiadamları bulunduğunu, çalışan gemiadamlarının 854 sayılı Kanun'a tabi olduklarını, toplu iş sözleşmelerinde de gemiadamlarının fazla çalışmalarının *854 sayılı Kanuna tabi gemiadamı* ibaresi kullanılarak belirlendiğini, 854 sayılı Kanun'un özel bir kanun olduğunu, Kanun kapsamına sadece deniz yoluyla eşya veya yolcu taşınmasına tahsis edilmiş gemilerin girmediğini, 4857 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde sayılan istisnaların dar yorumlanması gerektiğini, bozma kararında davacının 4857 sayılı Kanun'a tabi olup olmadığı yönünde bir gerekçe bulunmamasının davacının 854 sayılı Kanuna tabi olup olmadığına ilişkin değerlendirme yapılmadığı anlamına gelmeyeceğini, davacının çalışmalarının 4857 sayılı Kanun kapsamında olmadığını belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davalı işverenin faaliyet konusunun deniz taşıma işi olmadığı ve bu nedenle davacının 854 sayılı Deniz İş Kanunu kapsamında olmayıp 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olduğu gerekçesiyle fazla çalışma ücretinin % 50 zamlı saat ücreti üzerinden hesaplanarak hüküm altına alındığı eldeki davada, davacının yaptığı işin 854 sayılı Deniz İş Kanunu kapsamına mı yoksa 4857 sayılı İş Kanunu kapsamına mı girdiği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 4857 sayılı Kanun'un 1 inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemektir.

Bu Kanun, 4 üncü Maddedeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine ve işçilerine faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

İşyerleri, işverenler, işveren vekilleri ve işçiler, 3 üncü maddedeki bildirim gününe

bakılmaksızın bu Kanun hükümleri ile bağlı olurlar."

2. 4857 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 4 üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Aşağıda belirtilen işlerde ve iş ilişkilerinde bu Kanun hükümleri uygulanmaz;

a) *Deniz ve hava taşıma işlerinde,*

...

Şu kadar ki;

a) *Kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya ve karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri,*

...

f) *Deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen ve tarım işlerinden sayılmayan, denizlerde çalışan su ürünleri üreticileri ile ilgili işler,*

Bu Kanun hükümlerine tabidir."

3. 854 sayılı Kanun'un 1 inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanun denizlerde, göllerde ve akarsularda Türk Bayrağını taşıyan ve yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde bir hizmet akti ile çalışan gemi adamları ve bunların işverenleri hakkında uygulanır.

Aynı işverene ait gemilerin grostonilatoları toplamı 100 veya daha fazla olduğu veyahut işverenin çalıştırdığı gemi adamı sayısı 5 veya daha fazla bulunduğu takdirde birinci bent hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun uygulanmasında; sandal, mavn, şat, salapurya gibi olanlar da (gemi) sayılır.

"Cumburbaşkanı", ekonomik ve sosyal gerekler bakımından bu kanun hükümlerini yukarıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan gemilerle gemi adamlarına ve bunların işverenlerine kısmen veya tamamen teşmile yetkilidir.

Yukarıdaki bentlerde yazılı gemilerin bu Kanun kapsamına alınmaları sebebiyle yapılabilecek itirazlar Çalışma Bakanlığı tarafından incelenerek kararına bağlanır. Bu itirazlar kanunun uygulanmasını dururamaz."

4. 854 sayılı Kanun'un "İşveren, gemiadamı, kaptan ve işveren vekilinin tanımı" kenar başlıklı 2 nci maddesi şöyledir:

"Bu Kanun'un uygulanmasında,

A) *Gemi sahibine veya kendisinin olmayan bir gemiyi kendi adına ve hesabına işleten kimseye "işveren" denir.*

B) *Bir hizmet aktine dayanılarak gemide çalışan kaptan, zabıt ve tayfalarla diğer kimselere "gemiadamı" denir.*

C) *Gemiyi sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeplerle görevi başında bulunmaması halinde ona vekâlet eden kimseye "kaptan" denir.*

Ç) *Kaptan veya işveren adına ve hesabına harekete yetkili olan kimseye "işveren vekili" denir.*

İşveren vekilinin bu sıfatlarla gemiadamlarına karşı muamele ve taahütlerinden doğrudan doğruya işveren sorumludur."

5. Gemiadamları Yönetmeliği

2. Değerlendirme

1. Bir hukuki ilişkinin iş sözleşmesine dayanması diğer bir anlatımla iş sözleşmesinin taraflarının işçi ve işveren sıfatına sahip olması veya bir yerin işyeri unsurlarını taşıması bunların her zaman iş kanunları kapsamına girmesi için yeterli değildir.

2. İş Kanunu'nun amaç ve kapsamını düzenleyen 1 inci maddesi kanun kapsamının sınırını kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen istisnalarla sınırlı tutmuştur. Maddenin yollama yaptığı 4 üncü madde hangi işlerin 4857 sayılı Kanunu'nun kapsamı dışında bırakıldığını göstermiş ve 854 sayılı Kanun'un kapsamına giren, denizlerde, göllerde ve nehirlerde (insan, hayvan, eşya) taşıma işlerini kural olarak 4857 sayılı Kanun'un kapsamı dışında bırakmıştır. Deniz taşıma işlerinin 4857 sayılı Kanun kapsamına alınmamasının gerekçesi, bu işlerin özellikleri nedeniyle özel bir çalışma düzenini gerektirmesi ve bunlara İş Kanunundaki bir çok hükmün uygulanmasının mümkün bulunmamasıdır (Sarper Süzek, İş Hukuku, İstanbul, Yenilenmiş Onsekizinci Baskı, 2019, s.210).

3. Buna karşılık, bütün deniz taşıma işleri 4857 sayılı Kanun'un kapsamı dışına çıkarılmamış, kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya veya karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri 4857 sayılı Kanun'un uygulama alanına alınmıştır. Aynı şekilde denizlerde çalışan su ürünleri üreticileri ile ilgili işler de bu Kanun'un hükümlerine tâbi kılınmıştır.

4. 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 1 inci maddesinin birinci fıkrası da Kanun'un uygulama alanını belirlemiş ve denizlerde, göllerde, akarsularda Türk bayrağını taşıyan ve yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde iş sözleşmesiyle çalışan gemiadamları ve bunların işverenleri hakkında Kanun'un uygulanacağını belirtmiştir. Ayrıca maddenin devam eden fıkrasında da gemi belirtilen tonajda olmasa da aynı işverene ait gemilerin grostinatolarının toplamı yüz veya daha fazla olduğunda ya da işverenin çalıştırdığı gemiadamı sayısı beş veya daha fazla bulunduğu takdirde geminin yine 854 sayılı Kanun kapsamına gireceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan 04.07.2008 tarihli ve 30468 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 698 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye kadar Bakanlar Kuruluna, sonrasında ise Cumhurbaşkanına ekonomik ve sosyal koşullar gerekli kılıyorsa kapsam dışında bulunan gemileri kanunun uygulama alanına alma yetkisi verilmiştir.

5. Bu aşamada Deniz İş Hukukunda *işçi* kavramına değinmek gerekmektedir.

6. Deniz İş Hukukunda işçi, 854 sayılı Kanun'un 2 nci maddesine göre gemiadamı olarak ifade edilmektedir. Zira gemiadamlarının gördükleri işin niteliği bunların diğer işçilerden ayrı değerlendirilmesini ve farklı düzenlemelere tâbi tutulmasını gerekli kılmıştır.

7. Deniz iş sözleşmesi bakımından gemiadamının genel bir tanımı yapılacak olursa; hangi meslek ve unvana sahip olursa olsun bir işverene (gemi sahibi veya işletenine) iş sözleşmesiyle bağlı olarak, onun emir ve talimatları altında bir ücret

karşılığında çalışan kimseye, gemiadamı denir (Mehmet Nusret Bedük, Deniz İş Sözleşmesi, Bursa, 2012, s. 8-9).

8. Gemiadamının mutlaka geminin işletilmesi veya teknik sevk ve idaresinde yer alması da şart değildir. Geminin sevk ve idaresinde görev alan gemiadamlarına mürettebat denilmektedir. Kaptan, gemi zabıtları ve yardımcıları, tayfalar ve yardımcı hizmet personelleri gemi mürettebatını oluşturan asıl gemiadamlarıdır. Aşçı, garson, doktor ve hemşire gibi gemide çalışan diğer kimseler ise mürettebat niteliği taşımayan gemiadamlarıdır. Bu kimselere gemiadamı sıfatı kazandıran husus iş sözleşmesi ile gemide istihdam edilmiş olmalarıdır.

9. Gemiadamları güverte, makine ve yardımcı sınıf olmak üzere üç gruba ayrılır. Bu guruplar kendi içinde hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Gemi, kaptan tarafından sevk ve idare edilir. Güverte bölümünün başında birinci zabıt, makine bölümünün başında başmühendis/ başmakine bulunur. Bu bölüm amirleri de kaptana bağlıdır. Öte yandan gemiadamları yaptıkları işler, gördükleri hizmetler ve yeterliliklerine göre gemi cüzdanı ile yeterlilik belgesine sahiptirler (Bedük, s. 9 vd.).

10. Bu genel açıklamalardan hareketle bir kişiye 854 sayılı Kanun'un uygulanabilmesi için; çalışanın gemiadamı olması, iş sözleşmesi ile çalışması, Türk Bayrağı taşıyan gemide çalışması, çalışılan gemi tonajının yüz ve daha yukarı olması, bağlı olduğu işverene ait birden fazla gemi söz konusu ise gemilerin toplam tonajlarının yüz ve daha yukarı olması veya işverenin çalıştırdığı gemiadamı sayısı beş veya daha fazla olması gerekir (Bedük, s.39).

11. Ayrıca, ticaret amacı gütmeyen özel yat veya kotra gibi gemiler ile deniz araçlarının da Kanun'un kapsamında sayılması gerekmektedir. Bundan başka spora, eğitim ve öğretime tahsis edilen gemilere de 854 sayılı Kanun uygulanacaktır. (Ünal Narmanlıoğlu, Ankara, Yeniden Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, 1994, s.80).

12. Deniz İş Kanunu'nun 27 nci maddesinde 26 ncı maddede belirtilen iş süresine ilişkin hükümlere tâbi olmayanlar arasında "*asli görevleri can, mal ve gemi kurtarma olan kurtarma gemilerinde çalışan gemiadamlarının*" belirtilmiş olması yine 36 ncı maddesinde ikamet yerleri ve iâşe hakkında uygulanacak yönetmeliğin *römorkörler* hakkında uygulanmayacağı belirtilmiş olması dikkate alındığında Kanun'un bu şekilde bazı maddeler için istisna tuttuğu römorkaj, kurtarma-yardım gibi işleri yapan gemiler ile bu işleri yapan gemi adamlarının da 854 sayılı Kanun'a tabi olduğunu söylemek mümkündür.

13. Sonuç olarak 4857 sayılı Kanunu sadece deniz taşıma işini kapsamı dışında bırakmış olmakla deniz taşıma işi dışında kalan ancak *deniz işi* niteliği taşıyan bir işin söz konusu olduğu durumlarda, ilke olarak bu işin 854 sayılı Kanun kapsamına girip girmediği yukarıda öngörülen kurallar çerçevesinde belirlenmelidir. Eğer iş, 854 sayılı Kanun kapsamına girmekteyse bu durumda genel kanun niteliğinde olan 4857 sayılı Kanun değil, ona göre daha özel kanun olan 854 sayılı Kanun hükümleri uygulanır (Mustafa Çenberci, İş Kanunu Şerhi, Ankara, 1986, s.177).

14. Somut olayda, 16.02.1998 tarihinde Türkiye Denizcilik İşletmeleri AŞ nezdinde makine yağcısı olarak gemilerde çalışmaya başlayan davacının 24.08.2005 tarihinde İstanbul Liman İşletmesi Müdürlüğüne silici olarak naklen tayininin yapıldığı akabinde davacının 15.06.2010 tarihinde Özelleştirme Yüksek Kurulunun 04.05.2010 tarih ve 2010/29 sayılı kararı ile davalıKıyı Emniyeti Genel Müdürlüğüne devrinin yapıldığı ve dava tarihi itibariyle çalışmasının da devam ettiği görülmüş olmakla yağcı, silici, makine lostromosu ve makinist olarak değişik görevlerde bulunduğu görülmekle gemiadamı olduğu sabittir. Nitekim dosya içerisinde davacıya ait gemiadamı yeterlilik belgesi de bulunmaktadır.

15. Öte yandan Ana Statüsü'nde Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nün amacı, denizlerimizde ve karasularımızda seyreden Türk ve yabancı bayraklı gemilerin seyir güvenliğine yardımcı olmak, belirlenen sahada tekel şekilde olmak üzere tüm denizlerde su aracı ve/veya diğer eşyaya verilen kurtarma ile ilgili her türlü hizmeti yapmak, tekel alanı içerisinde can kurtarma (tahlisiye) hizmetleri ve seyir emniyetini arttırmaya yönelik hizmetleri yapmak şeklinde belirtilmiştir.

16. Davalı işverenin bu amacını Türk Bayrağı taşıyan gemileriyle yerine getirdiği, gemiadamı sayısının dosya kapsamından anlaşıldığı üzere beşten fazla olduğu ve gemilerinin grostonilatolarının toplamının da yüzden fazla olduğu sabittir.

17. Bu durumda 854 sayılı Kanun'un 1 inci maddesindeki tüm koşulları mevcut olduğu ve gemiadamı olan davacının da 854 sayılı Kanun kapsamında bulunduğu açıktır.

18. Hâl böyle olunca direnme kararı yukarıda açıklanan bu değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda belirtilen değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371 inci maddesi gereğince **BOZULMASINA**,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca İlk Derece Mahkemesine, karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 01.03.2023 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.